

Synpunkter på resultat och framtida funktionshinderpolitik, Astma- och Allergiförbundet, aug 2016

Övergripande synpunkter:

En viktig uppgift i den framtida funktionshinderspolitiken är att **harmonisera Sveriges lagstiftning på funktionshinderområdet med FN- konventionen**. Lagar om tillgänglighet omfattar inte alla relevanta funktionsnedsättningar (exempelvis omfattar inte Plan- och bygglagen andra än personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga och Miljöbalken omfattar endast personer som är något känsligare än normalt – inte personer med svårare allergi som funktionsnedsättning).

Det behövs **samordning av funktionshinderspolitiken och andra relevanta politikområden** som exempelvis ungdomspolitik, folkhälsopolitiken och miljöpolitiken (särskilt aktuellt då funktionsnedsättningar som exempelvis allergi spänner över många politikområden och påverkas av många faktorer).

Ansvar för funktionshinderspolitiken borde flyttas från Socialdepartementet till statsrådsberedning eller ansvarigt departement för MR-området.

1. Styrkor

Resultat av tidigare funktionshinderspolitik:

+ integrering av funktionshinderspolitiken ger goda förutsättningar för tillgänglighet och delaktighet

Framtida funktionshinderspolitik:

+ bra med nationellt mål för funktionshinderspolitiken och inriktning som beskriver hur det ska uppnås (1 universell utformning, 2 åtgärda och undanröja brister, 3 särskilda stöd, anpassningar och lösningar och 4 icke-diskriminering) och att detta ska beslutas av riksdagen (ger långsiktighet och förankring).

+ förtydligande av alla myndigheternas ansvar om tillgänglighet i förordningen – visar på behovet av ytterligare integrering i myndigheternas verksamhet

+ tydligare koppling till FN-konventionen i strategin ökar möjligheten för att den följs i praktiken (tydliggör att funktionshinderspolitiken handlar om mänskliga rättigheter och samhällets ansvar)

+ bra att de elva prioriterade samhällsområdena som föreslås är mer heltäckande utifrån det nationella målet och de artiklar som finns i FN-konventionen

+ bra med tre uppföljningsnivåer: 1. alla myndigheters arbete enligt förordningen där MFD föreslås ansvara, 2. uppföljning av myndigheternas aktiviteter som följs upp i myndigheternas verksamhetsuppföljning/årsredovisning och i längre årlig rapport till regeringen och MFD samt 3. mätning av effekt- och resultatmål.

2. Svagheter

Resultat av tidigare funktionshinderspolitik:

- målen formulerades av myndigheterna själva
- för kort strategiperiod för att se resultat på lång sikt och att arbetet gått för långsamt
- otydlighet, olika styrformer för samma ändamål (exempelvis förordning, sektorsansvar, särskilda uppdrag) – har försvårat uppföljningen av målen
- problem att målen tolkats och formulerats olika (inkonsekvens)
- mätningar saknas för flera mål (exempelvis nollmätningar)
- vissa myndigheter har inte haft statistik och analysverksamhet för att kunna göra uppföljningar
- brister i nationell statistik har försvårat uppföljning (SCB:s undersökningar om levnadsförhållanden har inte kunnat användas för att följa utvecklingen under hela strategiperioden p ga tidsseriebrott, istället har Folkhälsomyndighetens folkhälsoenkät använts).
- definitionen av personer med funktionsnedsättning görs på olika sätt och resultaten går sällan att bryta ner på olika grupper av funktionsnedsättningar
- saknas funktionshinderforskning
- har saknats medel för funktionshinderpolitik hos en del myndigheter
- ansvaret för funktionshinderspolitik har hos en del myndigheter inte legat hos ledningen utan hos enskilda tjänstemän (gör att frågan inte prioriteras och att arbetet blir sårbart). Har saknats tydlig instruktion och mandat till GD för att arbeta med frågorna.
- barn- och jämställdhetsperspektiv har saknats i myndigheternas arbete och återrapportering

Framtida funktionshinderspolitik:

- kommer behövas fler mätningar av den faktiska tillgängligheten (omfattande mätningar krävs)
- **otydligt hur samverkan mellan ansvariga myndigheter ska organiseras**
- **otydligt hur lagstiftning inom funktionshinderområdet ska följas upp (vilka lagar följs/följs inte och finns sanktioner?). Lagar om tillgänglighet omfattar inte alltid alla relevanta funktionsnedsättningar.**
- **Saknar styrning med krav på funktionshinderkunskap och informations- och utbildningsinsatser i förordningen till myndigheter**

3. Möjligheter

Resultat av tidigare funktionshinderspolitik:

- + Mål och resultatstyrning som system har varit bra (men behövs mer tydlighet och stöd vid utformning av målen)
- + viktigt med en strategi för funktionshinderspolitiken (har ökat ansvaret och intensifierat arbetet)

Framtida funktionshinderspolitik:

- + att målen föreslås tas fram av regeringen och MFD (i samråd med myndigheterna) och att fokus hos myndigheterna blir på aktiviteter utifrån en mall som MFD föreslås ta fram
- + att utvärdering och uppföljning föreslås ske i befintlig verksamhetsuppföljning och årsredovisning hos myndigheterna
- + bra att tilläggsundersökningar om funktionsnedsättningar/hinder föreslås i ULF - undersökning (SCB) - ökar möjlighet att kunna följa upp effektmål
- + bra att upphandlingsmyndigheten får särskilt ansvar för kunskap och krav som kan ställas i upphandling för att öka tillgängligheten
- + bra att länsstyrelserna föreslås få ett ökat och tydligare ansvar för funktionshinderspolitik
- + bra med förslag om att ha en lanseringskonferens för regeringens strategi när den är klar (sätter frågorna på agendan).

4. Hot

Resultat av tidigare funktionshinderspolitik:

- att det saknas mätningar gör det svårt att följa upp målen (exempelvis nollmätningar)
- saknas nationella register om funktionsnedsättning
- saknas undersökningar med tillräckligt stort underlag (personer med funktionsnedsättning) och metoder för uppföljning utesluter personer med vissa funktionsnedsättningar (t ex enkäter). En risk att bara mäta "det som går att mäta" och där det finns befintliga underlag.
- har saknats finansiering för arbetet hos vissa myndigheter, kommuner mm – det har medfört att arbetet bedrivits av vissa enstaka eldsjälar, som projekt mm (gör det sårbart)
- **saknas krav på funktionshinderkunskap i universitets och högskoleutbildningar till viktiga yrken (exempelvis lärare, läkare och vårdpersonal).**

Framtida funktionshinderspolitik:

- risk att bara styra med förordningen om revideringen av den inte når ansvariga myndigheter (kan ge en signal om att ansvaret för funktionshinderspolitiken minskat när bl a sektorsansvaret tas bort och särskilda regeringsuppdrag inte ges). **Behöver tydliggöras vad myndigheternas ansvar handlar om genom informations- och utbildningsinsatser med utgångspunkt i FN-konventionen.**

- **otydligt hur samråd med funktionshinderrörelsen kommer organiseras framöver (flera strategiska myndigheter tas bort, t ex Skolinspektionen och SPSM). Dessa forum har varit viktiga och behöver finnas kvar! Se artikel 4.3 i FN-konventionen.**
- **vilka Indikatorer som är viktiga vid uppföljning och mätning varierar stort mellan olika funktionsnedsättningar (kan göra det svårt att hitta få representativa indikatorer)**
- MFD har ansvaret för samlad uppföljning men har inte själva alla nödvändiga källor (blir beroende av fler aktörer som har ansvar för uppföljning av statistik och analys) – krävs tydliga uppdrag till dessa.
- **saknas ekonomiska styrmedel i förslaget, exempelvis för utbildnings- och informationsinsatser** (erfarenheter visar att det kan vara otillräckligt att lita helt på ansvars- och finansieringsprincipen). Vore bra med särskilt statligt stöd som kunde sökas för exempelvis utbildnings- och informationsinsatser för bl a myndigheter, kommuner och föräldrar till barn med funktionsnedsättning.

/160829

Marie-Louise Luther, ombudsman inomhusmiljö Astma- och Allergiförbundet

e-post: marie-louise.luther@astmaoallergiforbundet.se

tel. 08-506 28 211